

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 18 Haziran 2015
Sayı : 1200

10/2812

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin dünya fındık üretimindeki lider konumuna rağmen, fındık üreticilerinin ekonomik sorunlarının, zararlılarla mücadele eksikliklerinin, TMO'nun taban fiyat politikalarının sonuçlarının, alan bazlı desteklerin yetersizliğinin ve düz ovalarda alternatif ürün desenine geçiş ihtiyacı gibi hususların tüm boyutlarıyla araştırılması; elde edilecek bulgular ışığında gereken tedbirlerin ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Ali Rıza Coşar
Antalya MV.

Mehmet Tahtasız
Görüm MV.

S. Suiçmez
Av. Sibel SUIÇMEZ
Trabzon Milletvekili
TBMM Katip Üyesi

Gülcan Kış
Mersin MV.
Gülcan

Nurlen Yantar
Tekirdağ M.V.

İsmet Günerler
Görecik MV.

Ali Karadoğan
Heslik MV.
Ali

Nispet Özdemir
İst. MV.

Aliettinisi Ertürk
Mikro MV.

Okan Kurnap
Antalya MV.
O. K.

Yunus Emre
İstanbul MV.

İlhami Ştcan
Tekirdağ Milletvekili

Deniz YAVUZ YILMAZ
Zonguldak MV.

Ayşe Sirel
Yanık Şeneroğlu
İSTANBUL M.V.

Cengiz Aray
CHP Grup Başkanlığı

GEREKÇE

Türkiye, dünya fındık üretim ve ihracatında açık ara lider bir ülkedir. Dünya genelinde fındık ekilen yaklaşık 1 milyon hektar arazinin 744 bin hektarı Türkiye'dedir. Dünya fındık (iç fındık) üretiminin ilk sırasında 325 bin ton ile Türkiye yer alırken 39 bin 700 ton ile İtalya ikinci ve 37 bin 200 ton ile ABD üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye 2024 yılı itibarıyla dünya fındık üretiminin %62'sini karşılamaktadır. Fındık, Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere ülkemizin stratejik bir tarımsal ürünüdür ve yaklaşık 500 bin çiftçi ailesi doğrudan, 2 milyonun üzerinde kişi dolaylı olarak fındık üretimi, hasadı, işlenmesi ve ticaretinden geçimini sağlamaktadır. 2024 yılında dünya fındık ihracatının %62'sini karşılayan ülkemiz bu ihracat karşılığında 2.6 milyar dolar döviz geliri elde edilmiştir.

Fındık sektöründeki bu stratejik konuma ve ekonomik değere rağmen, fındık üreticileri yıllardır ciddi ekonomik sıkıntılar yaşamaktadır. Uygulanan yanlış politikalar ve piyasa dalgalanmaları nedeniyle birçok sezonda üretici emeğinin karşılığını alamamıştır. Örneğin 2024 sezonunda serbest piyasada fındık fiyatları 130-132 TL/kg'den 90 TL'nin altına kadar gerilemiş; üreticiler bir önceki yıla göre daha düşük fiyata ürün satmak zorunda kalmıştır. Oysa aynı dönemde girdi maliyetleri katlanmıştır: 2020 yılında tonu 1.100 TL olan amonyum sülfat gübresi, 2025'te 9.000 TL'ye; üre gübre ise 1.860 TL'den 17.200 TL'ye çıkmıştır; yevmiye ile çalışan işçilerin günlük ücretleri 700 TL'den 1300 TL düzeyine yükselmiştir. Fındık fiyatı düşerken maliyetlerin artması, üreticiyi zarar eder hale getirmiştir. Bu durum, binlerce fındık çiftçisinin borç yükünün artmasına ve kırsal kesimde gelir kaybına yol açmaktadır.

Bununla bağlantılı olarak, Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından açıklanan taban fiyat politikaları da tartışma konusudur. Üreticiler, TMO'nun alım fiyatlarını geç veya yetersiz açıklaması yüzünden serbest piyasanın insafına terk edilmektedir. TMO'nun fındık alım fiyatlarını düşük açıklaması, piyasaya geç girmesi veya alım noktalarının yetersiz kalması sonucunda pek çok çiftçi ürünü düşük fiyatla aracılara satmak zorunda kalmaktadır. Bu politikaların gözden geçirilmesi, üreticinin korunması ve çiftçi refahının sağlanması için elzemdir.

Öte yandan, fındık rekoltesine ilişkin resmî tahminler ile gerçek üretim miktarı arasındaki farklılıklar sektör içinde güven sorununa yol açmaktadır. Her sezon hasat öncesi çeşitli kurumlar farklı rekolte tahminleri açıklamaktadır. Örneğin 2024 sezonu için TÜİK 685 bin ton fındık öngörürken, Uluslararası Sert Kabuklu Meyveler Konseyi (INC) Türkiye rekoltesini 785 bin ton olarak bildirmiştir; arada 100 bin ton gibi büyük bir fark vardır. Ulusal Fındık Konseyi'nin tahmini 738,931 ton ile TÜİK tahmini arasında dahi 53 bin ton fark görülmüştür. Fındık rekolte tahmininin hesaplanmasında tüm paydaşların mutabık kaldığı güvenilir bir veri bulunmamakta; rekolte rakamlarının manipüle edildiği iddiaları gündeme gelmektedir. Nitekim üreticiler, "yıllardır rekolteyi yüksek gösterip fiyatı düşürme politikası" güdüldüğünü ve bunun çiftçiye olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Resmi tahminlerin gerçekçi olmaması, piyasa fiyat oluşumunda yanlış yönlendirmelere ve üreticinin mağduriyetine sebep olmaktadır. Bu nedenle rekolte tahmin metodolojisinin ve açıklama süreçlerinin araştırılması, şeffaf ve güvenilir bir sistem kurulması gerekmektedir.

Fındık tarımında zararlılarla mücadeledeki eksiklikler de acil çözüm bekleyen sorunlardandır. Son yıllarda Karadeniz Bölgesi'nde ortaya çıkan kahverengi kokarca istilası, fındık bahçelerinde ciddi verim ve kalite kayıplarına yol açmıştır. Yetersiz mücadele sonucunda bazı üreticiler fındığını hiç satamazken, satanlar da kilogramını 60 TL gibi çok düşük fiyatlara elden çıkarmak zorunda kalmıştır. Bu durum üreticileri ağır zarara uğratmış; örneğin kimi çiftçiler, işçilik ücretlerini ödeyebilmek için ahırdaki hayvanlarını satmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Kahverengi kokarca ve benzeri yeni zararlıların yayılımına karşı devletin etkin bir mücadele programı geliştirmemesi, ilaçlama ve biyolojik mücadele konularında üreticilerin yalnız kalmasına yol açmıştır. Fındık bahçelerinin yaşlanmasıyla verim düşüklüğü, iklim değişikliği etkileri ve diğer hastalıklar da düşünüldüğünde, tarımsal sürdürülebilirlik açısından zararlılarla mücadele ve bahçelerin rehabilitasyonu hayati önem taşımaktadır.

Diğer yandan, devletin alan bazlı destek politikasının yıllardır güncellenmemesi de önemli bir sorundur. Fındık üreticilerine dekar başına ödenen alan bazlı gelir desteği 2014 yılından bu yana 170 TL seviyesinde sabit kalmıştır. Aradan geçen yaklaşık 11 yılda enflasyon ve girdi maliyetlerindeki artış dikkate alındığında, desteğin reel değeri ciddi oranda erimştir. Uzun süredir aynı kalan bu destek miktarı, özellikle küçük aile işletmelerinin finansal yükünü hafifletmede yetersiz kalmaktadır. Üreticiler, desteklemelerin günün şartlarına göre artırılmasını ve ödeme sisteminin adil bir şekilde yeniden düzenlenmesini talep etmektedir. Alan bazlı desteğin artırılmaması, birçok çiftçinin bahçesini yenileme, gübreleme ve ilaçlama yapamamasına sebep olarak verimliliği düşürmekte; dolayısıyla sektörün sürdürülebilirliğini de olumsuz etkilemektedir.

Tarihsel olarak fındık tarımı, Karadeniz'in eğimli arazilerinde başka ürün yetiştirme imkanının kısıtlı olduğu yerlerde yaygınlaşmıştır. Ancak son 30-40 yılda son derece verimli düz ovalarda dahi pirinç, şeker pancarı, sebze, meyve gibi ürünler bırakılarak fındık yetiştiriciliğine yönelinmiştir. Örneğin Sakarya, Düzce gibi ovalık bölgelerde tarım deseninin fındık tek ürünü etrafında şekillenmesi, hem ülke genelinde arz fazlasına hem de bölgesel tek ürün bağımlılığına yol açmaktadır. Oysa "ne ekersen yetişen" bu ovalar, alternatif tarımsal ürünlerle değerlendirilerek ülke ekonomisine katkılar sunabilecektir. Tarımsal üretimde denge ve sektörel düzenleme için, düz ovalarda kademeli olarak alternatif ürün ekimine geçilmesi, fındığın ise doğal yetiştirme bölgeleriyle sınırlı tutulması yönünde politikalar ele alınmalıdır. Daha önce uygulanan "alternatif ürüne geçiş teşviki" gibi programların etkinliği incelenmeli; gerekirse yeniden bölge bazlı planlamalar yapılmalıdır. Böylece hem verimli tarım arazileri en uygun şekilde kullanılacak, hem de fındık piyasasındaki arz sorunları giderilecektir.

Bu durum, yalnızca fındık üreticilerimizin değil ülkemiz tarım sektörünün genelinin sürdürülebilirliği açısından ciddi riskler barındırmaktadır. Fındık sektöründe yıllardır çözülemeyen fiyat istikrarsızlığı, üretici mağduriyetleri, verim kayıpları ve yapısal problemler, milli bir ürünümüz olan fındığın geleceğini tehlikeye atmaktadır. Bu çerçevede, tarımsal sürdürülebilirlik, çiftçi refahı ve sektörel düzenlemeler perspektifinde, konunun bütüncül bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

Tüm bu gerekçeler doğrultusunda, fındık üreticilerinin sorunları, zararlılarla mücadele eksiklikleri, TMO'nun taban fiyat politikalarının sonuçları, TÜİK rekolt tahminlerinin

güvenilirliği, alan bazlı desteklerin yetersizliği ve düz ovalarda alternatif ürün desenine geçiş ihtiyacı gibi hususların tüm boyutlarıyla araştırılması; elde edilecek bulgular ışığında gereken tedbirlerin ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulması gerekmektedir.

Av. Sibel SUIÇMEZ
Trabzon Milletvekili
TBMM Katip Üyesi

1200 Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
1. Mithip Korko	Kocaeli	
2. Bekir Başerirgen	Manisa	
3. Engin ALTAY	İstanbul	E. Altın
4. Eylem Arap Ertugrul	Zonguldak	
5. Tolhan Ocalık	Rize	
6. Alihan BAKIRLIOĞLU	Manisa	
Ahmet Bora YALGAN	Edirne	
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

